

B.A-5

N-015001

Seat No.

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA0CM501 : Compulsory English

(Text : A Book of Plays)

[Total Marks : 70]

Time : 3 Hours]

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.
- (2) Figures to the right indicate full marks.
- (3) Mention clearly the option you attempt.

1 Write brief answers of any **seven** of the following : 14

- (1) How does Lomov get into his first argument with Natalia?
- (2) Why does Lomov want to marry Natalia?
- (3) What role does Tschubukov play in Lomov and Natalia's quarrels?
- (4) How does the Mathematics Master trick Wasserkopf?
- (5) Why does principal get surprised when Wasserkopf demanded his fees back?
- (6) How did the teachers plan to outsmart Wasserkopf?
- (7) What are the sergeant and other policemen doing on the quay?
- (8) How is the sergeant made to recall the days of his youth?
- (9) Why does the sergeant want to catch the fugitive?

2 (a) Read the following passage and answer the following questions given below it : 10

Today I Rabindranath Tagore complete eighty years of my life. As I look back on the vast stretch of years that lie behind me and see in clear perspective the history of my early development, I am struck by the changes that has taken place both in my own attitude and in the psychology of my countrymen - a change that carries within it a cause of profound tragedy. Our direct contact with the larger world

2-A-B

of men was linked up with the contemporary history of the English whom we came to know in those earlier days. It was mainly through their mighty literature that we formed our ideas with regard to these newcomers to our India Shores. In those days the type of learning that was served out to us was neither plentiful nor diverse, nor was the spirit of scientific enquiry very much in evidence. Thus, their scope being strictly limited, the educated of those days had recourse to English Literature and Language. Their days and nights were eloquent with the stately declamations of Burke, Macaulay's long - rolling sentences, discussion centered Shakespeare's drama and Byron's poetry and above all upon the large-hearted liberalism of the 19th century English politics. This belief was so firmly rooted in the sentiments of our leaders as to led them to hope that the victor would of his own grace pave the path of freedom for the vanquished. This belief was based upon the fact that England at the time provided a shelter for the honour of their people were accorded unreserved welcome at the hands of the English. I was impressed by this evidence of liberal humanity in the character of the English and thus I was led to set them on the pedestal of my highest respect. This generosity in their national character had not yet been vitiated by imperialist pride. About this time, as a boy in England, I had the opportunity of listening to the speeches of John Bright. The large hearted, radical, liberalism speech had made so deep impression on my mind that something of it these days of graceless disillusionment.

- (1) What helped the Indians to conceive of a notion of the Englishmen?
- (2) Which belief did firmly root in the leaders?
- (3) According to Rabindranath Tagore which source was there for learning?
- (4) By whom Tagore was impressed as a boy?
- (5) Which gesture of Englishmen led Tagore to highest respect?

- (b) Match the words given in Column A with their meaning in Column B : 4

A	B
(1) Nitwit	(a) Hungarian Currency
(2) Quay	(b) A Stupid Person
(3) Swamp	(c) Where the ships land
(4) Heller	(d) Marshland

- 3 (a) Fill in the blanks by choosing the appropriate conditionals given at the end of each sentence : 7

- (1) If it _____ tomorrow, I will not travel.
(will rain / rains)
- (2) If I _____ you, I would do that. (was / were)
- (3) If you _____ harder, you would have passed your exam.
(had worked / works)
- (4) If he runs, he _____ the train. (will catch / catches)
- (5) If she _____ sick, she wouldn't have come to college.
(had / had been)
- (6) If Prachi _____ sincere, she will succeed. (is / was)
- (7) If you heat water to 100 degrees, it _____.
(boiled / boils)

- (b) Translate the following sentences from English to Gujarati or Hindi : 7

- (1) No, you are mistaken, my dear Natalia Stepanova, they belong to me.
- (2) Your dear father is gambler and glutton.
- (3) What nonsense! The meadow belongs to us not yours.
- (4) Let me fail as quickly as possible, and give me my money.
- (5) I don't think so. He has a beard.
- (6) I'm a poor ballad singer, your honour. I thought to sell some of these ballads to the sailors.
- (7) Come back from those steps; no one has leave to pass down them tonight.

- 4 (a) Write a letter to your friend's brother to give him consolation because he failed in class 12th. 8

OR

- (a) Write a letter to the Chief Officer of your Nagarpalika complaining about the lack of cleanliness in your area. 8

- (b) 1. Give synonyms : (any **three**) 3
 close, easy, admire, nation 3
2. Give antonyms: (any **three**)
 brief, active, beautiful, legal
- 5 Choose the correct options: 14
- (1) Which character is not in the play "A Marriage Proposal"?
 (A) Natalia (B) Principal (C) Lomov
- (2) What is the meaning of the word Gaol?
 (A) Aim (B) Prison (C) Workshop
- (3) Who wanted his fees back in the play named "Refund"?
 (A) Wasserkopf (B) Teacher (C) Rechar
- (4) Queer means _____
 (A) thief (B) strange (C) push
- (5) Who sang ballad in the play "The Rising of the Moon"?
 (A) Sergeant (B) Policeman (C) Walsh
- (6) _____ outsmarts Wasserkopf from demanding his fees.
 (A) Mathematics Teacher
 (B) History Teacher
 (C) Geography Teacher
- (7) If you heat ice it _____
 (A) melts (B) will melt (C) is melting
- (8) Siesta means _____
 (A) Midday rest (B) Sleep (C) Night
- (9) Synonym of "Price" _____
 (A) Value (B) Reward (C) Trophy
- (10) The reason of Lomov and Natalia's second quarrel was the
 (A) Ownership of meadows
 (B) Poverty of Lomov
 (C) Superiority of dogs
- (11) If I had studied harder, I
 (A) will pass
 (B) will have passed
 (C) would have passed
- (12) The sergeant at the end of "The Rising of The Moon"
 (A) kills the fugitive
 (B) arrest him
 (C) allows him to escape
- (13) Give the synonyms of the word "enormous".
 (A) Huge (B) Tiny (C) Small
- (14) Refund is set in a _____
 (A) College (B) High School (C) Factory

N-015015

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA00C502 : English

(Form of Literature : Tragedy)

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 Investigate the journey of Tragedy as a literary form, from its inception in Classical Greece to its current state. 14

OR

1 Examine the definition and essential traits that define the concept of tragedy. 14

2 "Classical Greek tragedy contributes to the development of the tragic genre in literature and theatre?" Elaborate. 14

OR

2 Write short notes on the following : 14
(1) Romantic Tragedy
(2) Tragic Comedy

3 Discuss Julius Caesar as a Shakespearean tragedy. 14

OR

3 Examine the character of Brutus. Is he a tragic hero, and if so, what are his tragic flaws? How do his actions impact the outcome of the play? 14

4 Show your acquaintance with any seven of the following works 14
by writing the name of the writer, the date of publication, the form of work and the age/period to which it belongs : (any seven)

(1) *The Duchess of Malfi*

(2) *Medea*

(3) *The Father*

(4) *Hamlet*

(5) *A Streetcar Named Desire*

- (6) *Emperor Jones*
- (7) *All My Sons*
- (8) *Electra, or Elektra*
- (9) *Dr. Faustus*
- (10) *The Spanish Tragedy*

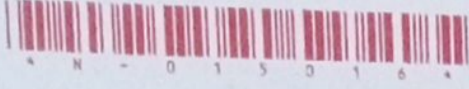
14

5 Choose the correct option:

- (1) According to Aristotle, what is the first principal and the soul of a tragedy?
 - (A) Character
 - (B) Thought
 - (C) Plot
 - (D) Catharsis
- (2) What does "katharsis" signify in Aristotle's analysis of tragedy?
 - (A) The purging of emotions
 - (B) The corruption of the audience
 - (C) The elevation of passions
 - (D) The suppression of the protagonist
- (3) When did Greek tragedies like those by Aeschylus, Sophocles, and Euripides reach their acme?
 - (A) Renaissance era
 - (B) Victorian era
 - (C) Fifth century BC
 - (D) Modern age
- (4) What is "hamartia" in the context of Aristotle's analysis of tragedy?
 - (A) The hero's tragic flaw
 - (B) Hero's intelligence
 - (C) The hero's noble qualities
 - (D) Hero's moral purity
- (5) What is "anagnorisis" in a tragic plot?
 - (A) The hero's pursuit of happiness
 - (B) A sudden revelation of unknown facts to the hero
 - (C) The hero's moral victory
 - (D) The hero's final downfall

- (6) How does Caesar die?
- (A) Poisoned
 - (B) Stabbed by the conspirators
 - (C) Struck by lightning
 - (D) Drowned
- (7) Who delivers the famous "Friends, Romans, countrymen" speech in Act 3?
- (A) Brutus
 - (B) Cassius
 - (C) Caesar
 - (D) Antony
- (8) What is the name of Caesar's wife?
- (A) Calpurnia
 - (B) Portia
 - (C) Cleopatra
 - (D) Octavia
- (9) Who warns Caesar to "Beware the Ides of March" in a famous soothsayer scene?
- (A) Brutus
 - (B) Cassius
 - (C) Antony
 - (D) The Soothsayer
- (10) Which character delivers the famous line, "Et tu, Brute?" upon realizing that Brutus is one of his assassins?
- (A) Cassius
 - (B) Mark Antony
 - (C) Julius Caesar
 - (D) Octavius
- (11) In which year was "*Justice : A Tragedy in Four Acts*" by John Galsworthy published?
- (A) 1908
 - (B) 1909
 - (C) 1910
 - (D) 1911
- (12) Which of the following is an example of a Modern American Tragedy?
- (A) Othello
 - (B) All My Sons
 - (C) Dr. Faustus
 - (D) Murder in the Cathedral

- (13) Which play is categorized as Classical Greek Tragedy from ancient times?
- (A) Prometheus Bound
 - (B) Othello
 - (C) Murder in the Cathedral
 - (D) Ghosts : A Domestic Tragedy in Three Acts
- (14) Henrik Ibsen's "*Ghosts : A Domestic Tragedy in Three Acts*" falls under which category of tragedy?
- (A) Domestic Tragedy
 - (B) Modern American Tragedy
 - (C) Expressionistic Tragedy
 - (D) Revenge Tragedy or Senecan Tragedy
-

N-015016

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C503 : English

(Literary Criticism)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions :

- (1) Mention clearly the options you attempt.
- (2) Figures to the right indicate full marks.

1 (a) Discuss Alexander Pope as a classicist in English criticism. **14**

OR

(b) Evaluate Dr. Johnson as a critic and his contribution to English criticism.

2 (a) Write a critical note on Wordsworth as a Romantic critic. **14**

OR

(b) Discuss Coleridge's Theory of Imagination and his views on poetic genius.

3 (a) Discuss the concept of structure elaborated in Natyashastra. **14**

OR

(b) Write short notes :

- (1) The Concept of Rasa
- (2) Bhava and Vibhava

4 Discuss the following Literary terms : (any **two**) **14**

- (1) Existentialism
- (2) Formalism
- (3) Surrealism
- (4) Expressionism

- (1) Who is the author of "Lives of Poets"?
- (A) Coleridge (B) Wordsworth
(C) Dryden (D) Dr. Johnson
- (2) The *Lyrical Ballads* was published in _____
- (A) 1789 (B) 1800
(C) 1798 (D) 1802
- (3) Which literary theory was originated in Moscow?
- (A) Modernism (B) Humanism
(C) Formalism (D) Structuralism
- (4) Bharat Muni discusses his *Rasa Sutra* in _____ chapter of *Natyashastra*.
- (A) First (B) Tenth
(C) Fifteenth (D) Sixth
- (5) According to Bharat Muni, the number of *Sthayi Bhavas* are _____.
- (A) Eight (B) Eighteen
(C) Eighty (D) Ten
- (6) We find the roots of Humanism in the era of _____
- (A) Renaissance (B) Victorian
(C) Post World War I (D) Romantic
- (7) _____ was influenced by German philosophers Schilling, Kant and Schiller.
- (A) S.T. Coleridge (B) John Dryden
(C) William Wordsworth (D) Philip Sidney
- (8) Eugene O' Neill's *Emperor Jones* is a fine example of _____ at work in literature.
- (A) Humanism (B) Imagism
(C) Aestheticism (D) Expressionism

- (9) Preface to the Plays of Shakespeare is written by
(A) Dr. Johnson (B) A.C. Bradley
(C) John Dryden (D) William Wordsworth
- (10) Who defined poetry as 'the spontaneous overflow of powerful feelings?'
(A) Matthew Arnold (B) Shelley
(C) William Wordsworth (D) S.T. Coleridge
- (11) Biographia Literaria is a critical book written by
(A) S.T. Coleridge (B) Wordsworth
(C) John Dryden (D) Dr. Johnson
- (12) Expressionism was a revolt against the artistic and literary tradition of _____ both in subject matter and in style.
(A) Surrealism (B) Realism
(C) Aestheticism (D) Humanism
- (13) 'Essay on Criticism' is written by:
(A) Wordsworth (B) John Dryden
(C) S.T. Coleridge (D) Alexander Pope
- (14) Franz Kafka belongs to :
(A) Existentialism (B) Humanism
(C) Formalism (D) Modernism
-

N-015017

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA00C504 : English

(Indian English Literature)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions :

- (1) Attempt all the questions.
- (2) Mention clearly the options you attempt.
- (3) All questions carry equal marks.

- 1 (a) Discuss "Tara" as a modern play depicting the tragedy of a conjoined twins separated surgically.

OR

- (b) Attempt the following short notes :
- (1) Bharati
 - (2) Mr. Patel as a father

- 2 (a) Bring out the pathos in the story "Let's go Home".

OR

- (b) Write short notes :
- (1) The father son relationship as depicted in the story "A Devoted Son"
 - (2) Kaali

- 3 (a) Critically appreciate the poem "Night of the Scorpion".

OR

- (b) Focus on how the poem "The Tiger and the Deer" depicts the theme of the survival of the fittest.

4 Show your acquaintance with the following works by writing the name of the author, the year of the publication, the form of the work and the age to which it belongs : (any seven)

- (1) Coolie
- (2) Kanthapura
- (3) The English Teacher
- (4) The Mark of Vishnu and other stories
- (5) Time to Change
- (6) The Wreck
- (7) The Sea of Poppies
- (8) A Matter of Time
- (9) Situation in Delhi

5 Choose the correct option and fill in the blanks:

- (1) The poem "Sita" is taken from _____
(A) Le Journal de Mademoiselle d'Arvers
(B) A Sheaf Gleaned in French Fields
(C) Ancient Ballads and Legends of Hindustan
(D) Hymns to Darkness
- (2) "But the great _____ couched and crept...." is a line from "The Tiger and the Deer".
(A) Massive (B) Mammoth
(C) Giant (D) Beast
- (3) "Tara" is a play in _____
(A) Two Acts (B) Three Acts
(C) Four Acts (D) One Act
- (4) Bharti's strength against her husband was _____
(A) Her father's money
(B) Her wit
(C) Her love for her children
(D) Her Education
- (5) Taru Dutt died at the age of _____
(A) 27 (B) 21
(C) 43 (D) 30

- (6) _____ is the teacher mentioned in the story "Let's Go Home".
- (A) Miss Helen (B) Miss Kate
(C) Miss Moss (D) Miss Rosie
- (7) Anita Desai received the Sahitya Academy Award for her novel _____
- (A) In Custody (B) Fasting, Feasting
(C) Cry, the Peacock (D) Fire on the Mountain
- (8) The play "Tara" begins in the suburb of _____
- (A) Bangalore (B) London
(C) Mumbai (D) Calcutta
- (9) Rakesh gets job offers from the major _____ hospitals.
- (A) USA (B) UK
(C) Russia (D) Australia
- (10) _____ is seen sitting in the back level of the stage throughout the drama "Tara".
- (A) Bharati's father (B) Roopa
(C) Dr. Thakkar (D) Dr. Ghatke
- (11) Malabar Mind is debut collection of _____ by Anita Nair.
- (A) Short stories (B) Poems
(C) One Act plays (D) Essays
- (12) Prajwal Parajuly was born in _____
- (A) Gangtok (B) Bangalore
(C) Kathmandu (D) Delhi
- (13) Mr. Patel works in a _____
- (A) Bank (B) Government Office
(C) Multinational firm (D) Shop
- (14) _____ is the name given to an artificial leg.
- (A) Hyderabad (B) Jaipuri
(C) Sultanpuri (D) Ludhianavi

N-015018

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA00C505 : English

(Introduction to English Language & Spoken English)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions :

- (1) Attempt all the questions.
- (2) Mention clearly the options you attempt.
- (3) Numbers to the right indicate marks.

- 1 "The English Language owes something of its wide appeal to qualities and characteristics inherent in itself". In the light of the statement, enumerate in detail the characteristics of the English Language. 14

OR

What are main groups of Indo-European languages? Discuss the significance of English with reference to the Indo-European family of languages.

- 2 Write Linguistic notes on any **seven** of the following : 14
Allophones, Dialect, Discourse, IPA, Lexicology, Lingua Franca, Second Language, Phonology, Etymology, Morphology.

- 3 Write short notes on any **two** of the following : 14
- (1) Organs of Speech
 - (2) Classification of consonants according to the place of articulation
 - (3) The Phoneme and the Syllable

4 Transcribe the following English words in phonetic script. 14
thank, bus, machine, police, drama, home, account, table, day,
basket, cheese, master picture, chain.

5 Fill in the blanks with appropriate answers given in the 14
brackets:

(1) There are _____ diphthongal sounds in British English.
(8 / 9 / 10 / 11)

(2) The end of the soft palate is called _____.
(trachea / uvula / velum / pharynx)

(3) A systematic study of English sound system is called the
_____ of English.
(phonology / phonetics / linguistics / morphology)

(4) There are _____ pure vowels in British English.
(8 / 10 / 12 / 14)

(5) The air coming into the lungs is called _____ air.
(ingressive / Ingestive / digressive / digestive)

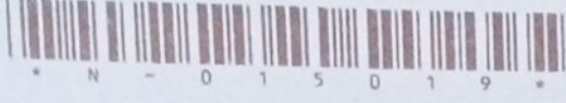
(6) _____ sounds are articulated by the tip of the tongue
against the upper teeth.
(Bilabial / Dental / Labio-dental / Palatal)

(7) According to C.L. Wren, there are _____ main groups
of Indo-European languages.
(six / seven / eight / nine)

(8) _____ languages are commonly referred to as *Centum-*
languages.
(Eastern / Western / Northern / Southern)

(9) The most predominant and pioneering research on Indo-
European languages is done by _____ philologists.
(French / American / German / British)

- (10) Only the _____ language surpasses the English language in reducing the language in matters of inflexion.
(Russian / German / French / Chinese)
- (11) The distinctive sound units of a language are called _____.
(syllables / phonemes / allophones / morphemes)
- (12) The study of the origin and history of words is called _____.
(phonology / phonetics / morphology / etymology)
- (13) _____ are about emphasis on a word.
(accents / dialects / discourses / phonemes)
- (14) _____ are found by collecting minimal pairs of a language.
(morphemes / allophones / phonemes / syllables)
-

N-015019

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA00C501 : Gujarati

(Arvachin Gujarati Sahityano Itihas Bhag-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 સુધારક યુગનાં ઘડતર પરિબળોનો વિગતે પરિચય કરાવી સાહિત્યક્ષેત્રે થયેલા નવપ્રસ્થાનો જણાવો. 14

અથવા

- 1 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
(1) ગદ્ય ક્ષેત્રે - નર્મદનું પ્રદાન
(2) નાટ્ય ક્ષેત્રે - દલપતરામનું યોગદાન

- 2 સાક્ષરયુગને ઘડનારાં સામાજિક, રાજકીય, સાંસ્કૃતિક પરિબળોનો ખ્યાલ આપી, સાહિત્યક્ષેત્રે થયેલા નવપ્રસ્થાનો દર્શાવો. 14

અથવા

- 2 ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી અથવા બળવંતરાય ઠાકોરના સાહિત્ય સર્જનને તપાસો. 14
3 ગાંધીયુગના સાહિત્યને પ્રેરનારાં પરિબળો જણાવી, આ યુગમાં સાહિત્ય ક્ષેત્રે થયેલાં નવપ્રસ્થાનોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

- 3 ધૂમકેતુ અથવા ઝવેરચંદ મેઘાણીના સાહિત્ય સર્જનને તપાસો. 14
4 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે કૃતિઓની સમીક્ષા કરો: 14
(1) મિથ્યાભિમાન
(2) કુસુમમાળા
(3) પૂર્વાલાપ
(4) દક્ષિણાયાન.

- (1) સુધારક યુગની સમયસીમા _____ છે.
 (અ) ઈ.સ. 1850થી ઈ.સ. 1885 (બ) ઈ.સ. 1885થી ઈ.સ. 1895
 (ક) ઈ.સ. 1885થી ઈ.સ. 1915 (ડ) ઈ.સ. 1915થી ઈ.સ. 1950
- (2) 'સત્યપ્રકાશ' સાપ્તાહિકના પ્રકાશકનું નામ _____ છે.
 (અ) નવલરામ (બ) નર્મદ
 (ક) કરસનદાસ મૂળજી (ડ) ફાબર્સ સાહેબ
- (3) 'ભૂત નિબંધ'ના સર્જક _____ છે.
 (અ) નર્મદ (બ) દલપતરામ
 (ક) નવલરામ (ડ) મહિપતરામ
- (4) ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રથમ વિવેચક _____ છે.
 (અ) મહિપતરામ (બ) દલપતરામ
 (ક) નવલરામ (ડ) કેશવહર્ષદ ધ્રુવ
- (5) નીચેનામાંથી _____ સાહિત્યિક સામયિક છે.
 (અ) અભિયાન (બ) ચિત્રલેખા
 (ક) ચિત્રલોક (ડ) બુદ્ધિપ્રકાશ
- (6) સાક્ષરયુગના સાહિત્યની સમયસીમા _____ છે.
 (અ) ઈ.સ. 1785થી ઈ.સ. 1815 (બ) ઈ.સ. 1885થી ઈ.સ. 1915
 (ક) ઈ.સ. 1915થી ઈ.સ. 1950 (ડ) ઈ.સ. 1950થી ઈ.સ. 1985
- (7) સાક્ષર યુગ બીજા _____ નામથી ઓળખાય છે.
 (અ) સુધારાનોયુગ (બ) પંડિતયુગ
 (ક) ગાંધીયુગ (ડ) સૌંદર્યયુગ
- (8) સાક્ષરયુગના સર્જકો _____ ભાષાશૈલી પ્રયોજે છે.
 (અ) સરળ (બ) ભારેખમ
 (ક) હળવી (ડ) તળપદી
- (9) 'કલાપી'નું મૂળ નામ _____ છે.
 (અ) સૂરસિંહજી તપ્તસિંહ ગોહેલ (બ) મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ
 (ક) ત્રિભુવનદાસ લુહાર (ડ) બાલાશંકર કંથારિયા

- (10) ગુજરાતી ગઝલના પ્રણેતા _____ છે.
- (અ) બાલાશંકર કંથારિયા (બ) કાન્ત
(ક) કલાપી (ડ) મણિલાલ દ્વિવેદી
- (11) ગુજરાતીની હાસ્યરસની પ્રથમ નવલકથા _____ છે.
- (અ) અમે બધાં (બ) ભદ્રંભદ્ર
(ક) નગદ નારાયણ (ડ) ત્રણ પગલાં આકાશમાં
- (12) જ્યોતિન્દ્ર દવે અને ધનસુખલાલ મહેતાની સંયુક્ત રીતે લખાયેલી નવલકથા _____ છે.
- (અ) રંગતરંગ (બ) અમે બધાં
(ક) ગગનનાં લગન (ડ) ભાદર તારા વહેતાં પાણી
- (13) ગાંધીયુગના બે પ્રમુખ સર્જકોના નામ _____ છે.
- (અ) નર્મદ - દલપતરામ (બ) ઉમાશંકર જોશી - સુંદરમ્
(ક) કાન્ત - કલાપી (ડ) રાજેન્દ્ર શાહ - નિરંજન ભગત
- (14) ગાંધીજીની આત્મકથાનું નામ _____ છે.
- (અ) મારી હકીકત (બ) સ્મરણયાત્રા
(ક) સત્યના પ્રયોગો (ડ) અડધે રસ્તે

N-015020

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C502 : Gujarati

(Bhasha Vignan ane Gujarati Bhasha no Parichaya)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 ભાષા વૈજ્ઞાનિકોએ આપેલી ભાષાની વ્યાખ્યાઓ જણાવી તેમાંથી પ્રગટ થતાં ભાષાનાં લક્ષણો વર્ણવો. 14

અથવા

1 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
(1) ભાષાનું માનવવ્યવહારમાં સ્થાન
(2) ભાષાના સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, પ્રાસંગિક સ્વરૂપભેદો

2 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે) 14
(1) ભાષા વ્યવસ્થાનાં વિવિધ સ્તરો
(2) ઉચ્ચારણ પ્રક્રિયામાં નાદતંત્રીઓ, જીભ, પડજીભનું કાર્ય
(3) માન્ય ગુજરાતીના સ્વરો
(4) ભાષાની પરિવર્તનશીલતા

3 માન્ય ભાષા અને બોલી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવી, ચરોતરી બોલીની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો. 14

અથવા

3 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
(1) પટ્ટણી બોલીની ઉચ્ચારણ અને વ્યાકરણવિષયક લાક્ષણિકતાઓ
(2) સુરતી બોલીની ઉચ્ચારણ અને વ્યાકરણવિષયક લાક્ષણિકતાઓ

4 અપભ્રંશથી અર્વાચીન ગુજરાતીની વિકાસરેખાના વિવિધ તબક્કાઓ વર્ણવો. 14

અથવા

4 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
(1) ભારતનાં ભાષાકુળો
(2) અ-ઈ અને અ-ઉનું પરિવર્તન

- (1) ભાષા એ _____ પદ્ધતિ છે. (સાહજિક, કુદરતી, બિનસાહજિક, નૈસર્ગિક)
- (2) ભાષાના સંકેતો મુખ્યત્વે _____ પ્રકારના છે.
(વાચ્ય, શ્રાવ્ય, વાચ્ય-શ્રાવ્ય, દૃશ્ય)
- (3) અર્થ ધરાવતા નાનામાં નાના એકમને _____ કહે છે.
(વ્યંજન, અક્ષર, ઘટક, રૂપઘટક)
- (4) ગુજરાતની _____ બોલીમાં બહુવચનનો 'ઉ' પ્રત્યય લગાડવાનું વલણ જોવા મળે છે. (પટ્ટણી, ચરોતરી, સુરતી, સૌરાષ્ટ્રી)
- (5) કોલેજના વિદ્યાર્થીઓમાં મજાક-મશ્કરી માટે પ્રયોજાતા ભાષાભેદને ભાષાશાસ્ત્રમાં _____ કહે છે. (પ્રાદેશિક બોલી, ગુપ્ત બોલી, સ્લેંગ, ધંધાદારી બોલી)
- (6) વ્યંજનને બેવડાવવાનું વલણ _____ બોલીમાં જોવા મળે છે.
(પટ્ટણી, ચરોતરી, સુરતી, સૌરાષ્ટ્રી)
- (7) નાદતંત્રી કંપન અનુભવે ત્યારે _____ ધ્વનિઓ મળે છે.
(ઘોષ, અઘોષ, મર્મર, મહાપ્રાણ)
- (8) ઉચ્ચારણ સમયે નાસિકા વિવરમાંથી હવા પસાર થાય ત્યારે _____ ધ્વનિઓ નિર્માણ પામે છે. (સંઘર્ષી, પ્રકંપી, અનુનાસિક, નિરનુનાસિક)
- (9) નીચેનામાંથી _____ ધ્વનિઓ કંઠ્ય છે.
(ક-ખ-ગ, ચ-છ-જ, ટ-ઠ-ડ, પ-ફ-બ)
- (10) ભાષાકુળનો અભ્યાસ કરનાર પ્રથમ ભાષાવૈજ્ઞાનિક _____ હતો.
(સ્ટર્ટિવન્ટ, સેપિર, વિલિયમ જોન્સ, રોબર્ટ હોલ)
- (11) ભારતીય આર્યભાષાનો જૂનામાં જૂનો નમૂનો _____ ગ્રંથમાં મળે છે.
(ઋગ્વેદ, મહાભારત, રામાયણ, ઉપનિષદ)
- (12) સંસ્કૃત ભાષામાંથી સીધું પરિવર્તન પામી _____ ભાષા ઉદ્ભવી.
(વૈદિક સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશ, ગુજરાતી)
- (13) 'ગુજરાતી ભાષા' એવો શબ્દપ્રયોગ પ્રેમાનંદ તેના _____ આખ્યાનમાં કરે છે. (નળાખ્યાન, દશમસ્કંધ, સુદામાચરિત્ર, અભિમન્યુ આખ્યાન)
- (14) પ્રાચીન ગુજરાતી ભાષાને ઉમાશંકર જોશી _____ નામથી ઓળખાવે છે.
(ગૌર્જર અપભ્રંશ, પ્રાચીન ગુજરાતી, મારુ-ગુર્જર, જૂની ગુજરાતી)

N-015021

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C503 : Gujarati

(Sahitya Vivechanana Siddhanto Bhag-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

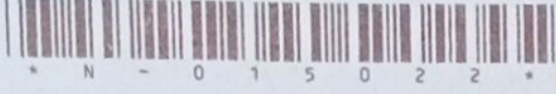
- 1 લલિતકલાની વિભાવના સ્પષ્ટ કરી તેને વિશેના ભારતીય અને પશ્ચિમના વિદ્વાનોનાં મંતવ્યો જણાવો. 14
- અથવા
- 1 વિવિધ લલિત કલાઓની ઉચ્ચાવચતા ઉપાદાનની દૃષ્ટિએ તપાસી, તમારી દૃષ્ટિએ કઈ કલા ઉત્તમ છે તે દર્શાવો. 14
- 2 ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14
- (1) અલંકાર
- (2) ભરતનું રસસૂત્ર
- (3) ધ્વનિ
- (4) વક્રોક્તિ
- 3 પ્રશિષ્ટ સાહિત્ય અને કૌતુકરાગી સાહિત્ય વચ્ચે શું તફાવત છે, તે તેનાં લક્ષણોની ભિન્નતા સહિત વર્ણવો. 14
- અથવા
- 3 વાસ્તવદર્શી સાહિત્ય અને આધુનિક સાહિત્યની વિચારધારાનો પરિચય કરાવો. 14
- 4 કાવ્યનાં વિવિધ પ્રયોજનોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14
- અથવા
- 4 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
- (1) કાવ્યની વિવિધ વ્યાખ્યાઓ જણાવો.
- (2) કાવ્યના હેતુ

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

14

- (1) ઉપાદાનની સૂક્ષ્મતાને આધારે કળાની ઉચ્ચાવયતાની ચર્ચા કરનાર કલા મીમાંસક _____ હતા.
(અ) હેગલ (બ) ભરત
(ક) પ્લેટો (ડ) શેલી
- (2) કુન્તકે કાવ્યની વ્યાખ્યા આપી તે ગ્રંથનું નામ _____ છે.
(અ) કાવ્ય પ્રકાશ (બ) કાવ્યાલંકાર
(ક) વકોક્તિજીવિતમ (ડ) મેઘદૂત
- (3) લલિત સાહિત્યમાં _____ સાહિત્યસ્વરૂપનો સમાવેશ થાય છે.
(અ) ડાયરી (બ) નવલકથા
(ક) ઇતિહાસ (ડ) પત્ર
- (4) ભરતગૂંથણ, રાંધવાની કળા, કેશગૂંફન વગેરે કલાઓનો _____ કલામાં સમાવેશ થાય છે.
(અ) લલિતકલા (બ) શ્રાવ્યકલા
(ક) આનંદકલા (ડ) લલિતેતરકલા
- (5) રીતિ સિદ્ધાંતના પ્રણેતા _____ છે.
(અ) ભામહ (બ) વામન
(ક) ક્ષેમેન્દ્ર (ડ) રુદ્રટ
- (6) ઔચિત્યનો સિદ્ધાંત _____ એ આપ્યો છે.
(અ) દંડી (બ) આનંદવર્ધન
(ક) ક્ષેમેન્દ્ર (ડ) મમ્મટ
- (7) મમ્મટે કાવ્યનાં કુલ કેટલાં પ્રયોજનો ગણાવ્યાં છે?
(અ) પાંચ (બ) સાત
(ક) ચાર (ડ) છ
- (8) વાસ્તવવાદ _____ સ્તરની પ્રજ્ઞાને આકારે છે.
(અ) નીચલા સ્તર (બ) તમામ સ્તર
(ક) મધ્યમ સ્તર (ડ) ઉચ્ચ સ્તર
- (9) ભરત મુનિએ _____ સ્થાયીભાવ ગણાવ્યા છે.
(અ) દશ (બ) સાત
(ક) બાર (ડ) આઠ
- (10) અંગ્રેજી 'Classical' શબ્દની બહુ નજીકનો ગુજરાતી પર્યાય _____ છે.
(અ) કૌતુકપ્રિય (બ) સૌષ્ઠવપ્રિય
(ક) રંગદર્શી (ડ) કલ્પન
- (11) પથ્થર, ઈંટ, ચૂનો, લાકડું વગેરે કઈ કલાના ઉપાદાનો છે?
(અ) સંગીતકલા (બ) સાહિત્યકલા
(ક) ચિત્રકલા (ડ) સ્થાપત્યકલા

- (12) અલંકાર શબ્દ મૂળ સંસ્કૃત _____ થી પરથી બનેલો છે.
- (અ) બલમ+કે (ક) અલમ+કે
- (બ) અલમ+કે (ડ) અનમ+કે
- (13) 'Poetry is musical thought' - શબ્દ અંગ્રેજી આ વ્યાખ્યા _____ એ આપી છે.
- (અ) શેલી (ક) વર્ડસ્વર્થ
- (બ) કલોડેલ (ડ) પ્લેટો
- (14) કાવ્યના મૂલ્ય હૃદયનો રૂટલા છે?
- (અ) ધારા (ક) ચાર
- (બ) બ (ડ) ગણ

N-015022

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination
November - 2023
BA00C504 : Gujarati
('Chahera' - Madhu Ray) (Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 મધુરાયના જીવન-સમય અને સાહિત્યસર્જનનો પરિચય કરાવો. 14

અથવા

1 નવલકથાનાં ઘટક તત્ત્વોને આધારે 'ચહેરા' નવલકથાનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

2 'ચહેરા' નવલકથાને આધારે મધુરાયની આધુનિક નવલકથાકાર તરીકેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ ચર્ચો. 14

અથવા

2 'ચહેરા એક નાયકકેન્દ્રી નવલકથા છે' - ચર્ચા કરો. 14

3 ટૂંકનોંધ લખો: (ગમે તે બે) 14

(1) નિષાદનું પાત્રાલેખન કરો.

(2) 'ચહેરા' નવલકથામાં મધુરાયની ગદ્યશૈલી.

(3) 'ચહેરા' નવલકથાનો આરંભ-અંત

(4) 'ચહેરા' શીર્ષકનું ઔચિત્ય.

4 નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક કાવ્યનું રસદર્શન કરાવો : 14

'જૂનું ઘર ખાલી કરતાં'

ફંફોસ્યું સૌ ફરી ફરી અને હાથ લાગ્યુંય ખાસ્સું;

જૂનું ઝાડું, ટૂથબ્રશ, વળી લક્ષ સાબુની ગોટી,

બોખી શીશી, ટિનનું ટબલું, બાલદી કૂખ કાણી,

તૂટ્યાં ચશમાં ક્લિપ, બટન ને ટાંકણી સોય-દોરો !

લીધું દ્વારે નિત લટકતું નામનું પાટિયું, જે

મૂકી ઊંધું, સુપરત કરી, લારી કીધી વિદાય.

ઊભાં છેલ્લી નજર ભરીને જોઈ લેવા જ ભૂમિ,

જ્યાં વિતાવ્યો પ્રથમ દશકો મુગ્ધ દામ્પત્ય કેરો,

જ્યાં દેવોના પરમ વર શો પુત્ર પામ્યાં પનોતો,

ને જ્યાંથી રે કઠણ હૃદયે અગ્નિને અંક સોંપ્યો!

કોલેથી જે નીકળી સહસા ઊઠતો બોલી જાણે:

'બા-બાપુ! ના કશુંય ભૂલિયાં, એક ભૂલ્યાં મને કે?'

ખૂંચી તીણી સજલ દગમાં કાચ કેરી કણિકા!

ઉપાડેલાં ડગ ઉપર શા લોહ કેરા મણિકા!

- બાલમુકુન્દ દવે

અથવા

‘ભોમિયા વિના’

ભોમિયા વિના મારે ભમવા’તા ડુંગરા,
જંગલની કુંજ કુંજ જોવી હતી;
જોવી’તી કોતરો ને જોવી’તી કંદરા,
રોતાં ઝરણાંની આંખ લહોવી હતી.

સૂના સરવરિયાની સોનેરી પાળે
હંસોની હાર મારે ગણવી હતી;
ડાળે ઝૂલંત કોક કોકિલાને માળે
અંતરની વેદના વણવી હતી.

એકલા આકાશ તળે ઊભીને એકલો
પડઘા ઉરબોલના ઝીલવા ગયો;
વેરાયા બોલ મારા, ફેલાયા આભમાં,
એકલો અટૂલો ઝાંખો પડ્યો.

આખો અવતાર મારે ભમવા ડુંગરિયા,
જંગલની કુંજ કુંજ જોવી ફરી;
ભોમિયા ભૂલે એવી ભમવી રે કંદરા,
અંતરની આંખડી લહોવી જરી.

- ઉમાશંકર જોષી

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

14

(1) મધુરાયનું મૂળ નામ _____ છે.

(અ) મધુસુદન વલ્લભદાસ ઠાકર

(બ) મધુસુદન કાળીદાસ ઠાકર

(ક) મધુસુદન કેશવદાસ ઠાકર

(ડ) મધુસુદન નરભેરામ ઠાકર

(2) મધુરાયનું જન્મસ્થળ _____ છે.

(અ) કલકત્તા

(બ) દ્વારકા

(ક) જામ ખંભાળિયા

(ડ) અમદાવાદ

- (3) મધુરાય અમેરિકા _____ ની તાલીમ લેવા ગયા હતા.
 (અ) લેખન (બ) અભિનય
 (ક) ચિત્રકલા (ડ) રંગમંચ અને દિગ્દર્શન
- (4) મધુરાય રચિત 'કલ્પતરુ' કૃતિનું સ્વરૂપ _____ છે.
 (અ) નવલકથા (બ) નાટક
 (ક) મહાનવલ (ડ) ટૂંકી વાર્તા
- (5) નીચેનામાંથી _____ એ મધુરાયનો વાર્તાસંગ્રહ છે.
 (અ) સાપબાજી (બ) સભા
 (ક) કેફિયત (ડ) બાંશી નામની એક છોકરી
- (6) મધુરાય રચિત 'અશ્વત્થામા' કૃતિનું સ્વરૂપ _____ છે.
 (અ) એકાંકી સંગ્રહ (બ) નાટક
 (ક) નિબંધ (ડ) ટૂંકી વાર્તા
- (7) યોગેશનું પાત્ર _____ નવલકથામાં આવે છે.
 (અ) સભા (બ) કિમ્બલ રેવન્સ વૂડ
 (ક) ચહેરા (ડ) મુખસુખ
- (8) તપતી નામનું સ્ત્રીપાત્ર મધુરાયની _____ નવલકથામાં આવે છે.
 (અ) કામિની (બ) સભા
 (ક) ચહેરા (ડ) સાપબાજી
- (9) મધુરાય રચિત 'ચહેરા'ની પ્રથમ આવૃત્તિ ઈ.સ. _____ માં પ્રકાશિત થઈ.
 (અ) 1963 (બ) 1964
 (ક) 1965 (ડ) 1966
- (10) 'ચહેરા' નવલકથામાં _____ તીર્થધામની સૃષ્ટિનું વર્ણન છે.
 (અ) દ્વારકા (બ) ગોકુળ
 (ક) મથુરા (ડ) ડાકોર

- (ક) ત્રિકુળ
- (ખ) ત્રિપાદ
- (ગ) ત્રિવલ
- (ઙ) ત્રિપાદ

રાખે છે.

(14) તલકથાના અંતે લખાયેલા પગોમાં લેખક પોતાનું ઉપનામ _____

- (ક) તપની
- (ખ) મધુ
- (ગ) મૃદુ
- (ઙ) રંગના

(13) તલકથામાં લેખકની આનેલી બહુનર્મ નામ _____ છે.

- (ક) ઇતિહાસ
- (ખ) ઇતિહાસ
- (ગ) રચનાશીલ
- (ઙ) ઇતિહાસ

(12) મધુરવેદેકીવાની ક્ષેત્રે કહેલ પ્રયોગ _____ છે.

- (ક) ત્રિચલન
- (ખ) અમતીલન
- (ગ) જયોલન
- (ઙ) આયોલન

(11) મધુરવેદના આતમનું નામ _____ હતું.

N-015025

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C507 : Gujarati

(Narsinh Mahetana Pado) (Sampadak - Anantray Raval)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 નરસિંહ મહેતાના જીવન અંગેનો ખ્યાલ આપી તેમની સાહિત્યસેવાને મૂલવો. 14
અથવા
- 1 નરસિંહ મહેતા વિશેની માન્યતાઓ, દંતકથાઓ અને ચમત્કારો વિશે તમારું મંતવ્ય રજૂ કરો. 14
- 2 શ્રી અનંતરાય રાવળ સંપાદિત 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'નું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14
અથવા
- 2 નીચેનાં પદોનો આસ્વાદ કરાવો : (કોઈ પણ બે) 14
(અ) 'સખી! આજની ઘડી રળિયામણી રે...
(બ) 'અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું, શ્રીહરિ....
(ક) 'વૈષ્ણવજન તો તેને કહીએ...
(ડ) 'ભોળી રે ભરવાડણ હરિને વેચવા ચાલી....
- 3 કોઈ પણ બે વિશે સવિગત નોંધ લખો : 14
(1) નરસિંહના રાસલીલાનાં પદો.
(2) નરસિંહનાં પદોમાં ઉપદેશનું તત્ત્વ.
(3) નરસિંહનાં પદોમાં તત્ત્વદર્શન.
(4) નરસિંહનાં પદોની ભાષા.
- 4 વિચાર વિસ્તાર કરો : (કોઈ પણ બે) 14
(1) 'પૃથ્વી ઉછંગે ઊછરેલ,
હું માનવી માનવ થાઉં તોયે ઘણું'
(2) 'લાંબા છે જ્યાં દિન પ્રિય સખી! રાત્રિ યે દીર્ઘ તેવી,
આ ઐશ્વર્યે પ્રણયસુખની હાય આશા જ કેવી?'
(3) 'જૂનું તો થયું રે દેવળ જૂનું તો થયું,
મારો હંસલો નાનો ને દેવળ જૂનું તો થયું'
(4) જે કોઈ પ્રેમઅંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેનાં ઉરમાં ઠરે.

5 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

14

- (1) નરસિંહ મહેતાના પિતાનું નામ _____ હતું.
(અ) પ્રભુદાસ (બ) ચંડીદાસ
(ક) વિષ્ણુદાસ (ડ) કૃષ્ણદાસ
- (2) _____ નરસિંહ મહેતાનું જન્મસ્થાન છે.
(અ) જૂનાગઢ (બ) ભાવનગર
(ક) મહુવા (ડ) તળાજા
- (3) નરસિંહ મહેતા જૂનાગઢમાં _____ ના આશ્રયે રહેતા હતા.
(અ) મામા-મામી (બ) કાકા-કાકી
(ક) ભાઈ-ભાભી (ડ) રાજ્યાશ્રયે
- (4) નરસિંહ મહેતાનાં સંતાનો _____ હતાં.
(અ) કુંવરભાઈ-મદાલશા (બ) કુંવરભાઈ-સગાળશા
(ક) કુંવરભાઈ-શામળશા (ડ) કુંવરભાઈ-સભરશા
- (5) શામળશા શેઠના નામે નરસિંહે _____ રૂપિયાની હૂંડી લખી હતી.
(અ) 800 (બ) 700
(ક) 900 (ડ) 1000
- (6) ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોટું બ્રહ્મલોકમાં નાંહિ રે - એ પંક્તિ _____ કવિની છે.
(અ) મીરાં (બ) નરસિંહ
(ક) અખો (ડ) દયારામ
- (7) નરસિંહે _____ સાથે ગૃહસંસાર માંડયો હતો.
(અ) માણેક મહેતી (બ) રાજકૌર
(ક) મનોરમા મહેતી (ડ) અનુપમા કૌર

- (8) 'નરસિંહ મૂલ્ક' ના કવિત્વ વિષયે આપેલા પ્રશ્નોનો જવાબ આપવામાં આવેલ છે. (અ) અનંતરાય રાવળ (બ) બ. ક. ઠાકર (ક) જયંત કોટારીએ (ક) આમાંથી કોઈ નહીં
- (9) 'શામળદાસી વિવાહ' એ નરસિંહની પ્રકારની કૃતિ છે. (અ) બાળલેખા (બ) આપ્યાન (ક) પ્રભાતિમ્ (ક) આત્મચરિત્રનામક
- (10) 'જગીને જોઈ તો જગત ફોડે નહીં, ઊંઘમાં અટપટા ભોગ ભાસે' - એ પ્રકારની રચના છે. (અ) આત્મનામક પદ (બ) કૃષ્ણ બાળલેખાને પદ (ક) આત્મચરિત્રનામક પદ (ક) જ્ઞાનવૃત્તિપદ પદ
- (11) નીચનામાંથી કૈલ નરસિંહ મહાત્માની નથી. (અ) આત્મનામક પદ (બ) આત્મચરિત્રનામક પદ (ક) આત્મચરિત્રનામક પદ (ક) આત્મચરિત્રનામક પદ
- (12) નરસિંહ મહાત્માની રજીવરજીવનની કવિતા પદ વર્ણવેલાં પદ અસર નીચે છે. (અ) આત્મનામક પદ (બ) મહાભારત (ક) ભાગવત (ક) પુરાણ
- (13) 'કૃષ્ણ કૃતિ' ને _____ પદ ઉચ્ચ, પદોચ્ચાર્યે શ્રી યાન ચોટ્યે (અ) હાથી (બ) કુંજર (ક) સિંહ (ક) મકાહા
- (14) જૈનાગ્રંથમાં આવેલું નરસિંહને ઘર આજે _____ નામથી ઓળખાય છે. (અ) નરસિંહને હરુણે (બ) નરસિંહની ચોટી (ક) નરસિંહની હરુણી (ક) નરસિંહને ખોટું

N-015008-G

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2023

BA00C501 : Economics

(Macro Economics-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 નાણાંનો અર્થ આપી તેના કાર્યો વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. 14

અથવા

1 નાણાંના પુરવઠાના ઘટકો જણાવી નાણાંના પુરવઠાને અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. 14

2 ભાવસૂચક આંક એટલે શું? ભાવસૂચક આંકની રચના પદ્ધતિ સમજાવો. 14

અથવા

2 નાણાંના પરિમાણ અંગે ફિશરનું સમીકરણ સમજાવો. 14

3 જે.બી. સેનો બજારનો નિયમ મર્યાદાઓ સાથે સમજાવો. 14

અથવા

3 પીગુનો વેતનકાપનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

4 મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતા એટલે શું? મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતાને અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 ગુણક એટલે શું? ગુણકનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

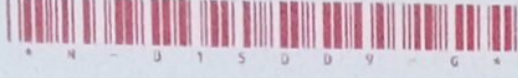
5 (અ) નીચેનાં વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો: 7

- (1) સરકારનો ખર્ચ નાણાંના પુરવઠાને અસર કરે છે.
- (2) ધનિકોની વપરાશવૃત્તિ ગરીબ વર્ગ કરતાં વધુ હોય છે.
- (3) ગુણક એ મૂડીરોકાણ અને બચત વચ્ચેનો સંબંધ રજૂ કરે છે.
- (4) નાણાંનાં મુખ્ય ચાર કાર્યો છે.
- (5) આવક = વપરાશી ખર્ચ + બચત.
- (6) ભાવસૂચક આંક એ સરેરાશનો ખ્યાલ છે.
- (7) પીગુના સમીકરણમાં M એટલે કાયદામાન્ય અને બેંક નાણું.

(બ) જોડકા જોડો: 7

અ	બ
(1) વિનિમય સમીકરણ	(1) આર.એફ.કહાન
(2) રોજગારી ગુણકનો ખ્યાલ	(2) 4
(3) રોકાણ પુરાંતનું સમીકરણ	(3) જે.બી. સે
(4) નાણાંના પરિમાણના સિદ્ધાંતનું પુનઃસર્જન	(4) એ.સી. પીગુ
(5) “પુરવઠો સ્વયં માંગનું સર્જન કરે છે”	(5) મિલ્ટન ફ્રિડમેન
(6) નાણાંના પુરવઠાના ઘટકો	(6) $MV = PT$
(7) કેમ્બ્રિજ અર્થશાસ્ત્રી	(7) $M = KPR$

જી.એ.એ. - ૫
2023

N-015009-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C502 : Economics

(International Economics)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

પ્ર-1 તુલનાત્મક ખર્ચ એટલે શું? તુલનાત્મકખર્ચ તફાવતનો ડેવિડ રિકાર્ડોનો સિદ્ધાંત [14]
સમજાવો.

અથવા

પ્ર-1 આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર નો હેક્સર-ઓહલીન નો સિદ્ધાંત ટીકાત્મક રીતે
ચર્ચો.

પ્ર-2 સંરક્ષણની બાળઉઘોગોની તરફેણની અને વિરુદ્ધની દલીલની સવિસ્તાર ચર્ચા [14]
કરો.

અથવા

પ્ર-2 દરખાસ્તરેખાઓ એટલે શું? દરખાસ્તરેખાઓની મદદથી વેપારની શરતો કેવી રીતે
નિર્ધારિત થાય છે, તે સમજાવો.

પ્ર-3 વિનિમયદર અંગેના સમખરીદશક્તિના સિદ્ધાંત ટીકાત્મક રીતે [14]
ચર્ચો.

અથવા

પ્ર-3 સ્થિર વિનિમયદરનો અર્થ આપી તેના લાભાલાભ ની ચર્ચા કરો.

પ્ર-4 લેણદેણની તુલાના અસમતુલાના કારણો સમજાવી, અસમતુલા દુર કરવાના ઉપાયો [14]
ચર્ચો.

અથવા

પ્ર-4 [A] વેપારતુલા અને લેણદેણનીતુલા વચ્ચેનો તફાવત.

[B] ચલણમાં ઘસારો

પ્ર-5 [A] યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો. [7]

[1] નીચેનામાંથી કયા સિદ્ધાંતને લીયોન્તીફ વિરોધાભાસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે?

[A] નિરપેક્ષ ખર્ચ તફાવત

[B] સાધન પ્રમાણ તફાવત

[C] સાપેક્ષ ખર્ચ તફાવત

[D] સમાન ખર્ચ તફાવત

N-015009-G]

1

[Contd...

[2] આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર આ પરિસ્થિતિમાં શક્ય કે લાભદાયક નથી?

- [A] તુલનાત્મકખર્ચ તફાવત [B] સમાનખર્ચ તફાવત
[C] નિરપેક્ષ ખર્ચ [D] શૂન્ય ખર્ચ તફાવત

[3] નીચેનામાંથી કયું પરિબલ વેપારની શરતને અસર કરતું નથી?

- [A] જકાત [B] આયાત [C] અવમૂલ્યન [D] રાજકીય સંબંધો

[4] આવકવિનિમય ની વેપાર ની શરતોનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો હતો?

- [A] વાઈનર [B] જી. એસ. ડોરેન્સ [C] ટાઉસિંગ [D] એજવર્થ

[5] બાળઉદ્યોગ ને રક્ષણ આપવાની દલીલ સાથે કયા અર્થશાસ્ત્રીનું નામ સંકળાયેલું છે?

- [A] ફેડરિક લિસ્ટ [B] એલેક્ઝાન્ડર હેમિલ્ટન [C] જી. એસ. મિલ [D] હેન્રી ચાર્લ્સ

[6] વિનિમયદર નો પ્રભુ ક્યારે ઉદભવે છે?

- [A] આંતરિક વેપારમાં [B] આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં
[C] સરકારી વેપારમાં [D] ખાનગી વેપારમાં

[7] લેણદેણની તુલાનો હિસાબ.....ના સિદ્ધાંત મુજબ લખવામાં આવે છે.

- [A] એક નોંધી નામાપદ્ધતિ [B] દ્વિનોંધી નામાપદ્ધતિ
[C] ત્રીનોંધી નામાપદ્ધતિ [D] ઉપરમાંથી એક પણ નહિ.

પ્ર-5 [B] નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો. [7]

[1] લેણદેણતુલા એ ભૌતિક અને અભૌતિક વસ્તુઓની આયાત નિકાસ નું મુલ્ય દર્શાવતું સરવૈયું છે.

[2] મુક્ત બજારમાં પરિવર્તનશીલ વિનિમય દર વિદેશી હૂંડિયામણના માંગ અને પુરવઠા દ્વારા નક્કી થાય છે.

[3] આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર ના મૂળમાં શ્રમવિભાજન રહેલું છે.

[4] લેણદેણનીતુલા ના ત્રણ ખાતા હોય છે.

[5] બાળઉદ્યોગ ને અપાતું રક્ષણ કાયમી હોવું જોઈએ.

[6] આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારને ઉત્પાદન ખર્ચ અસર કરતું નથી.

[7] ચલણનું અવમૂલ્યન અને ચલણ માં ઘસારો આ બંને સરખા છે.

N-015011-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C504 : Economics

(Co-operation)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સુચના: (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સમાન છે.

૧. સહકારના કોઈ પણ ત્રણ સિદ્ધાંતોની વિગતે ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

૧.(અ) સહકારી પ્રવૃત્તિની સફળતાની શરતો ચર્ચો.

(બ) સહકાર અને મૂડીવાદ વચ્ચેની સામ્યતા અને તફાવતના મુદ્દાની ચર્ચા કરો.

૨. ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિનું માળખું ચર્ચો. ૧૪

અથવા

૨. ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિનો ઉદ્ભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરો.

૩. ગ્રાહકસહકારી મંડળીઓના ઉદ્દેશો અને કામગીરી તપાસો. ૧૪

અથવા

૩.(અ) દૂધ ઉત્પાદકોની સહકારી મંડળીઓ

(બ) કૃષિ વેચાણ અને પ્રોસેસીંગ મંડળીઓ

૪. પ્રાથમિક ખેત વિષયક સહકારી મંડળીઓના ઉદ્દેશો અને કાર્યો જણાવો. ૧૪

અથવા

૪. ટુંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

(૧) જિલ્લા સહકારી બેંકો

(૨) રાજ્ય સહકારી બેંકો

(૩) આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી સંઘ

૫. (અ) નીચેનાં વિધાનો સાચાં કે ખોટાં તે ચકાસો.

૦૭

- (૧) સહકાર એ સ્વૈચ્છિકસંગઠન છે.
- (૨) સહકાર અને મૂડીવાદનો ઉદભવ સમાન છે.
- (૩) વિશ્વમાં સૌપ્રથમ ગ્રાહક સહકારી મંડળીની સ્થાપના ડેન્માર્કમાં થઇ હતી.
- (૪) સહકારી વેચાણ મંડળીના બે પ્રકાર છે.
- (૫) દરેક રાજ્યમાંએક રાજ્ય સહકારી બેંક છે.
- (૬) દુનિયામાં સહકારી ડેરી ઉદ્યોગની શરૂઆત ભારતથી થઇ હતી.
- (૭) ૧૮૮૯માં વડોદરામાં ધિરાણ સહકારી મંડળીની શરૂઆત થઇ હતી.

(બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

૦૭

- (૧) વિશ્વના કયા દેશમાં સૌપ્રથમ સહકારી પ્રવૃત્તિની શરૂઆત થઇ હતી?
(અ) ડેન્માર્ક (બ) ઇંગ્લેન્ડ (ક) સ્વીડન
- (૨) ભારતમાં સહકારી સંસ્થાનું માળખું કેટલા સ્તરનું છે?
(અ) બે (બ) ત્રણ (ક) ચાર
- (૩) સહકારી મંડળીમાં સ્વૈચ્છિક સભ્યપદ હોતું નથી.
(અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૪) પ્રાથમિક ખેતી વિષયક ધિરાણ મંડળીની રચના ભારતમાં કયા કાયદા અન્વયે કરવામાં આવી હતી?
(અ) ૧૯૧૨ (બ) ૧૯૦૪ (ક) ૧૯૧૪
- (૫) સહકારના મુખ્ય સિદ્ધાંતો કેટલા છે?
(અ) ૫ (બ) ૬ (ક) ૭
- (૬) સહકારી મંડળીમાં ઓછામાં ઓછા કેટલા સભ્યો હોવા જોઈએ?
(અ) ૯ (બ) ૧૦ (ક) ૮
- (૭) દુનિયામાં ધિરાણમંડળીઓની સફળ કામગીરી બજાવનાર દેશ કયો?
(અ) ઇંગ્લેન્ડ (બ) ભારત (ક) જર્મની

N-015013-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

Economics

BA00C506 : Economics Essay – I

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (1) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નિબંધ લખો.
(2) પ્રત્યેક નિબંધના માર્ક્સ 35 રહેશે.

- 1 ભારતમાં બાળ મજૂરી
- 2 ગાંધીજીના આર્થિક વિચારો.
- 3 ભારતમાં કાળુ નાણું અને સમાંતર અર્થતંત્ર.
- 4 IMF અને IDBRD

N-015048

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C501 : Sanskrit - Sagna Prakranam

(Siddhant Kaumudit) Chapartpajjarikastotr)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- પ્રશ્નપત્રના બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- પ્રશ્નની જમણી બાજુ આપવામાં આવેલા અંક ગુણ દર્શાવે છે.

1 (અ) સૂત્રો સમજાવો. (કોઈપણ બે)

[06]

- (1) આદિરન્ત્યેન સહેતા । (૧-૧-૭૧)
- (2) તુલ્યાસ્યપ્રયત્નં સર્વણમ્ । (૧-૧-૯)
- (3) ઉપદેશેઽજનુનાસિક ઇત્ । (૧-૩-૨)
- (4) પૂર્વત્રાસિદ્ધમ્ । (૮-૨-૧)

(બ) ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)

[08]

- (1) મુનિત્રયમ્
- (2) માહેશ્વરસૂત્રાણિ
- (3) ઉદાત્ત-અનુદાત્ત-સ્વરિત
- (4) ઇત્ સંજ્ઞા

2 (અ) સૂત્રો સમજાવો. (કોઈપણ બે)

[06]

- (1) પર: સન્નિકર્ષ: સંહિતા । (૧-૪-૧૦૯)
- (2) વિરામોઽવસાનમ્ । (૧-૪-૧૧૦)
- (3) હલોઽનન્તરા: સંયોગ: । (૧-૧-૭)
- (4) ભૂવાદયો ધાતવ: । (૧-૩-૧)

(બ) ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)

[08]

- (1) અનુવૃત્તિ
- (2) 'ગુણ' સંજ્ઞા
- (3) 'સર્વણ' સંજ્ઞા
- (4) ઉપસર્ગ

3 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકનો સસંદર્ભ અનુવાદ કરો.

[06]

- (1) વયસિ ગતે કઃ કામવિકારઃ શુષ્કે નીરે કઃ કાસારઃ ।
ક્ષીણે વિત્તે કઃ પરિવારો જ્ઞાતે તત્ત્વે કઃ સંસારઃ ॥
- (2) ભજ ગોવિન્દં ભજ ગોવિન્દં ભજ ગોવિન્દં મૂઢમતે ।
સંપ્રાપ્તે સંનિહિતે ન હિ ન હિ રક્ષતિ ડુકૃયકરણે ॥
- (3) કુરુતે ગઙ્ગાસાગરગમનં વ્રતપરિપાલનમથવા દાનમ્ ।
જ્ઞાનવિહીનઃ સર્વમનેન મુક્તિં ન ભજતિ જન્મશતેન ॥
- (4) પુનરપિ જનનં પુનરપિ મરણં પુનરપિ જનનીજઠરે શયનં ।
ઇહ સંસારે બહુદુસ્તારે કૃપયાઽપારે પાહિ મુરારે ॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોંધ લખો.

[08]

- (1) શંકરાચાર્યનું જીવન
- (2) મોહનાશ અને તૃષ્ણાત્યાગ
- (3) સૌંદર્યની અનિત્યતા
- (4) સ્તોત્રપાઠનું ફળ

4 : સ્તોત્રકાવ્યના લક્ષણો આપી ચર્પટપંજરિકા નું સ્તોત્રકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

[14]

અથવા

‘ચર્પટપંજરિકા’ ના આધારે માનવજીવનના વિશિષ્ટ લક્ષ્યો વર્ણવો.

5 (અ) : યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર આપો.

[08]

- (1) હલ્ પ્રત્યાહારમાં કયા વર્ણોનો સમાવેશ થાય છે ?
(અ) સ્વરો (બ) વ્યંજનો (ક) અનુનાસિકો
- (2) ‘વૈયાકરણસિદ્ધાંતકૌમુદી’ ના રચયિતાનું નામ જણાવો.
(અ) ભદ્રેજી દીક્ષિત (બ) પાણિનિ (ક) કાત્યાયન
- (3) નીચેનામાંથી કયો વર્ણ દન્થ છે ?
(અ) ઇ (બ) ભ (ક) ડ

- (4) 'માહેશ્વરસૂત્રો' ને બીજા કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?
 (અ) શિવસૂત્રો (બ) યોગસૂત્રો (ક) ન્યાયસૂત્રો
- (5) શંકરાચાર્ય કયા સિદ્ધાંતને સ્વીકારે છે ?
 (અ) કેવલાદ્વૈતવાદ (બ) દ્વૈતવાદ (ક) દ્વૈતાદ્વૈતવાદ
- (6) શંકરાચાર્યની દૃષ્ટિએ આ સંસાર _____ છે.
 (અ) મજાનો (બ) અસાર (ક) સસાર
- (7) શંકરાચાર્ય પ્રતિદિન કોને ભજવા ઉપદેશ આપે છે ?
 (અ) ગુરુ (બ) રામ (ક) ગોવિંદ
- (8) જ્ઞાનવિહીન: સર્વમતેન _____ ન ભજતિ જન્મશતેન ।
 (અ) શક્તિમ્ (બ) ભક્તિમ્ (ક) મુક્તિં

(બ) : યોગ્ય જોડકા જોડો.

[06]

'અ'

'બ'

1. સૂત્રપ્રકારાણિ
2. કૌમુદી યદિ આયાતિ
3. લૃતુલસાનાં
4. બાહ્યપ્રયત્ના:
5. વૃદ્ધો યાતિ ગૃહીત્વા દણ્ડં
6. જ્ઞાતે તત્ત્વે

- વૃથા ભાષ્યે પરિશ્રમ:
 ક: સંસાર:
 ષડ્વિધાનિ
 તદપિ ન મુચ્ચત્યાશા પિણ્ડમ્
 દન્તા:
 એકાદશધા:

N-015049

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C502 : Sanskrit

(Shrimad Bhagavad Gita)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

प्रश्न - १. अ. नीचेनामांथी गमे अेक श्र्लोक विस्तारथी समज्जवो. (04)

१. धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।

मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत संजय ॥

२. अशोच्यानन्वशोचत्वं प्रजावादांश्च भाषसे ।

गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥

प्रश्न - १. ब. नीचेनामांथी गमे बे पर ट्रेकनोध लभो. (10)

१. अर्जुनविषादः ।

२. आत्मनः अमरत्वम् ।

३. स्थितप्रज्ञस्य लक्षणानि ।

४. यज्ञचक्रः ।

प्रश्न - २. अ. नीचेनामांथी गमे अेक श्र्लोक विस्तारथी समज्जवो. (04)

१. श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्सनुष्ठितात् ।

स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥

२. हतो वा प्राप्यससि स्वर्गं जित्वावा भोक्ष्यसे महीम् ।

तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युध्धाय कृतनिश्चयः ॥

प्रश्न - २. ब. ट्रेकनोध लभो. (गमे ते बे) (10)

१. अवतारवाद.

२. कर्म-अकर्म-विकर्म.

३. अधिदैव.

४. शुक्ल-कृष्ण गति.

प्रश्न-३. अ. नीचेनामांथी गमे अेक श्र्लोक विस्तारथी समज्जवो. (04)

१. यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः ।

भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥

२. यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ।

तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥

પ્રશ્ન - ૩.બ. " રાજવિદ્યારાજગુહ્યયોગ" અધ્યાય- ૯નો સાર આપો.

અથવા

(10)

" જ્ઞાન વિજ્ઞાનયોગ" - અધ્યાય -૭નો સાર આપો.

પ્રશ્ન -૪. "શ્રીમદ્ભગવદગીતા - એ માનવજીવનના ઉપદેશનું તત્વજ્ઞાન છે. - સમજાવો.

અથવા

(14)

ગીતા અને મહાભારતનો પારસ્પરિક સંબંધ સમજાવો.

પ્રશ્ન -૫.અ. નીચેના પ્રશ્નોનો યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.

(08)

૧. અર્જુનના શંખનું નામ શું હતું ?

(અ) દેવદત્ત (બ) પાંચજન્ય (ક) અનંતવિજય

૨. યજ્ઞના પ્રકારો કેટલાં છે ?

(અ) ૧૨ (બ) ૫ (ક) ૧૦

૩. ક્રોધથી શું ઉત્પન્ન થાય છે ?

(અ)મોહ (બ)આસક્તિ (ક)બુધ્ધિનાશ.

૪. સંજય યુધ્ધની વિગત કોને કહે છે ?

(અ)દુર્યોધન (બ) ધૃતરાષ્ટ્ર (ક)અર્જુન.

૫. ગીતાજીમાં કુલ કેટલાં શ્લોકો છે ?

(અ) ૫૮૫ (બ) ૭૦૦ (ક) ૬૯૫ .

૬. ભગવાને અર્જુન પહેલા આ તત્વજ્ઞાન કોણે કહ્યું હતું ?

(અ) ચંદ્રને (બ) સૂર્યને (ક) નારદને.

૭. ગીતાજીના શ્લોકોની રચના મુખ્યત્વે કયા છંદમાં છે ?

(અ) ત્રિષ્ટુપ (બ) તોટક (ક) અનુષ્ટુપ.

૮. ગીતાના પાંચમા અધ્યાયનું નામ શું છે ?

(અ) કર્મયોગ (બ)ધ્યાનયોગ (ક) કર્મસંન્યાસયોગ

પ્રશ્ન - ૫.બ. જોડકાં જોડો.

(06)

૧. આતતાયી	- જનક રાજા.
૨. ભીમ	- સ્થિતપ્રજા.
૩. યજ્ઞથી	- પાંડવ સેનાપતિ
૪. રજસ	- પર્જન્ય પ્રાપ્તિ
૫. કાયબો.	- કૌરવો.
૬. લોકસંગ્રહ	પ્રકૃતિ- ગુણ

N-015050

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C503 : Sanskrit - Sanskrit Bhasha Pravesh, Chhand

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (अ) नीचेनामांथी कोर्धपश आठ वाक्योनो गुजरातीमां अनुवाद करो : 8
- (१) वारिणः संरक्षणं कर्तव्यम्।
(२) वायुः सर्वत्र अस्ति।
(३) आपतकाले बुद्धेः परीक्षा भवति।
(४) अध्यापिकायाः पुरतः छात्राः सन्ति।
(५) मार्जारः मूषकं गृह्णाति।
(६) कर्मकराः यन्त्रागारे कार्यं कुर्वन्ति।
(७) कृष्णः नवनीतं बहु इच्छति स्म।
(८) रजकः वस्त्राणि प्रक्षालयति।
(९) शर्करां परितः पिपीलिकाः आगच्छन्ति।
(१०) सौचिकः वस्त्रं सीव्यति।
- (ब) नीचेनामांथी कोर्धपश छ वाक्योना मात्र वचन ओणभावो. 6
- (१) फलानि वृक्षेषु सन्ति।
(२) युवकः कटे योगासनं करोति।
(३) धेनु क्षेत्रे चरतः।
(४) रुग्णः कष्टेन रोदिति।
(५) सेनापतयः पुरस्कारं प्राप्नुवन्ति।
(६) ग्राहकौ वस्तुनि क्रीणीतः।
(७) वयं संस्कृतसंभाषणस्य अभ्यासं कुर्मः।
(८) श्रीहर्षः भारतस्य चक्रवर्ती आसीत्।
- 2 (अ) नीचेनामांथी कोर्धपश आठ वाक्योनो संस्कृतमां अनुवाद करो : 8
- (1) विवेकानंदना गुरु रामकृष्ण छे.
(2) भे पर्वतोनी वय्ये सूर्योदय शोभे छे.

- (3) ગણેશ માતાના ભક્ત છે.
- (4) વિદ્યાર્થીઓ વ્યાખ્યાન સાંભળે છે.
- (5) આ બાલિકા સવારે પાઠ વાંચે છે.
- (6) ગઈ કાલે ગુરુવાર હતો.
- (7) હું રોટલી ખાઉં છું.
- (8) યુવક ઘડિયાળને જુએ છે.
- (9) નોકર દરવાજો ઉઘાડે છે.
- (10) મિત્ર મદદ કરે છે.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ છ સંખ્યાને સંસ્કૃત શબ્દોમાં લખો. 6

(૧) ૭	(૨) ૩૫
(૩) ૧૩	(૪) ૩૯
(૫) ૨૧	(૬) ૪૨
(૭) ૨૬	(૮) ૪૫

3 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિષય પર સંસ્કૃતમાં સાત-આઠ વાક્યો લખો. 7

- (૧) સ્વપરિચયઃ।
- (૨) મમ દેશઃ।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક સુભાષિત શ્લોકને સંસ્કૃતમાં સમજાવો. 7

- (૧) પુણ્યસ્ય ફલમિચ્છન્તિ પુણ્યં નેચ્છન્તિ માનવાઃ।
ફલં પાપસ્ય નેચ્છન્તિ પાપં કુર્વન્તિ યત્નતઃ॥
- (૨) શતેષુ જાયતે શૂરઃ સહસ્રેષુ ચ પણ્ડિતઃ।
વક્તા દશસહસ્રેષુ દાતા ભવતિ વા ન વા॥

4 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે છન્દની ઉદાહરણ સહિત સમજૂતી આપો. 10

- (1) વસન્તતિલકા
- (2) શિખરિણી
- (3) શાર્દૂલવિકીરિત
- (4) સ્ત્રગ્ધરા

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ઉદાહરણનો છન્દ ગણ-બંધારણ સહિત સમજાવો. 4

- (૧) શાન્તાકારં ભુજગશયનં પદ્મનાભં સુરેશં
વિશ્વાધારં ગગનસદૃશં મેઘવર્ણં શુભાંગમ્।
લક્ષ્મીકાન્તં કમલનયનં યોગિભિર્ધ્યાનગમ્યમ્
વન્દે વિષ્ણું ભવભયહરં સર્વલોકૈકનાથમ્॥

(२) वीचीवातैः सीकरक्षोदशीतै -
राकर्षद्भिः पद्मकिञ्जल्कगन्धाम्।
मोहे मोहे रामभद्रस्य जीवं
स्वैरं स्वैरं प्रेरितैस्तर्पयेति ॥

5 (अ) योग्य विकल्प पसंद करी ખાલી જગ્યા પૂરો :

8

- (1) शिशू _____ । (क्रीडति, क्रीडतः, क्रीडन्ति)
- (2) _____ गुहासु वसन्ति। (सिंहः, सिंहौ, सिंहाः)
- (3) शिक्षकः _____ गच्छति। (विद्यालयम्, विद्यालयः, विद्यालयाः)
- (4) _____ अधः अवकरिका अस्ति। (उत्पीठिकायाः, उत्पीठिकाम्, उत्पीठिकासु)
- (5) सीता वनम् _____ । (गतवान्, गतवती, गतवत्)
- (6) अनुष्टुप छंदमां दरेक पादनो छट्ठो अक्षर _____ डोय छे.
(गुरु, लघु, स्वरित)
- (7) नभभर गणभंधारण _____ छंदनुं छे.
(शालिनी, द्रुतविलंबित, उपजाति)
- (8) ऋतु, समुद्र अने ऋषिओनी संध्याथी यति _____ छंदमां आवे
छे. (हरिणी, पृथ्वी, शिपरिणी)

(ब) योग्य विकल्प पसंद करी જોડકાં જોડો :

6

(अ)	(ब)
(1) बालकाः	(1) नौ।
(2) युवकः	(2) स्रग्धरा।
(3) आवाम्	(3) अस्ति।
(4) कवी	(4) प्रणमन्ति।
(5) मालिनी	(5) वर्णयतः।
(6) मरभनययय	(6) १५ अक्षराणि।

N-015052

6/11/2023
Seat No. 2000

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2023

BA00C505 : Sanskrit - Sankhyakarika -
Ishwarkrashnavirachit

(सांख्यकारिका)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

प्र. 1 (अ) गमे ते ऐक कारिका समञ्जसो. 5

1. प्रतिविषयाध्यवसायो दृष्टं त्रिविधमनुमानमाख्यातम् ।

तलिङ्गलिङ्गिपूर्वकं आप्तश्रुतिराप्तवचनं तु ॥

2. असदकरणादुपादानग्रहणात्, सर्वसम्भवाभावात् ।

शक्तस्य शक्यकरणात् कारणभावाच्च, सत्कार्यम् ॥

(ब) गमे ते ऐक ट्कनोध लभो. 9

1. त्रिविध प्रमाण

2. पुरुषबहुत्वम्

प्र. 2 (अ) गमे ते ऐक कारिका समञ्जसो. 5

1. अध्यवसायो बुद्धिर्धर्मो ज्ञानं विराग ऐश्वर्यम् ।

सात्त्विकमेतद्रूपं तामसमस्माद्विपर्यस्तम् ॥

2. एताः प्रदीपकल्पाः परस्परविलक्षणा गुणविशेषाः।

कृत्स्नं पुरुषार्थं प्रकाश्य बुद्धौ प्रयच्छन्ति ॥

(ब) गमे ते ऐक ट्कनोध लभो. 9

1. सांख्यमते सर्गरथना

2. द्विगशरीर

प्र. 3 (अ) गमे ते ऐक कारिका समञ्जसो. 5

1. रङ्गस्य दर्शयित्वा निवर्तते नर्तकी यथा नृत्यात् ।

पुरुषस्य तथाऽऽत्मानं प्रकाश्य विनिवर्तते प्रकृतिः ॥

2. भेदस्तमसोऽष्टविधो मोहस्य च, दशविधो महामोहः।

तामिस्त्रोऽष्टादशधा, तथा भवत्यन्धतामिस्त्रः ॥

(બ) ગમે તે એક ટૂંકનોંધ લખો.

9

1. નવધા તુષ્ટિ:

2. સાંખ્યનો મોક્ષવિચાર

પ્ર.4 સાંખ્યદર્શનના ઉદ્ભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરો. અથવા

14

સાંખ્ય શબ્દનો અર્થ આપી, સાંખ્યાચાર્યોની પરંપરા જણાવો.

પ્ર.5 (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.

8

1. સંસારનો અનુભવ કરનાર આત્માને સાંખ્ય પરિભાષામાં ___ કહેવામાં આવે છે.

(અ) પ્રકૃતિ (બ) પુરુષ (ક) યોગી

2. સાંખ્યદર્શનના પ્રણેતા ___.

(અ) આસુરિ (બ) પતંજલિ (ક) કપિલ

3. ન પ્રકૃતિર્ન વિકૃતિ ___

(અ) પુરુષ (બ) ષોડશકસ્તુ (ક) પ્રકૃતિ

4. ___ની પ્રધાનતા ને કારણે મહત્ત્વ કે બુદ્ધિનો આવિર્ભાવ થાય છે.

(અ) સત્વ (બ) રજસ્ (ક) તમસ્

5. સાંખ્યમતે ત્રિવિધ પ્રમાણ ___

(અ) પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, ઉપમાન

(બ) પ્રત્યક્ષ, શબ્દ, આપ્તવચન

(ક) પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, આપ્તવચન

6. સાંખ્યમતે સત્વગુણનો સ્વભાવ ___

(અ) સુખાત્મક (બ) મોહાત્મક (ક) દુઃખાત્મક

7. સત્કાર્યવાદસ્ય કારણં નાસ્તિ ।

(અ) અસદકરણાત્ (બ) કારણભાવાચ્ચ (ક) હેતુમત્

8. તદ્ગ્લિઙ્ગલિઙ્ગિપૂર્વકમ્ આ લક્ષણ છે ___.

(અ) અનુમાનપ્રમાણનું (બ) પ્રત્યક્ષપ્રમાણનું (ક) શબ્દપ્રમાણનું

(બ) યોગ્ય જોડકાં જોડો.

6

(અ)

1. સાંખ્યસાર
2. બુદ્ધિ
3. હું પણાનું ભાન
4. નિશ્ચયાત્મિકા
5. સૃષ્ટિનું કારણ
6. ત્રૈગુણ્યવિપર્યયાત્

(બ)

- બુદ્ધિ
- અહંકાર
- પુરુષબહુત્વમ્
- નિત્ય-અનિત્ય
- પ્રકૃતિ-પુરુષ સંયોગ
- વિજ્ઞાનભિક્ષુ

N-015054

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C507 : Sanskrit

(Essay)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1	ભારતીય દર્શનમાં મોક્ષવિચાર.	14
	અથવા	
1	વૈદિક દેવતાનું સ્વરૂપ ચર્ચો.	14
2	મહાભારત એક વિશ્વકોશ.	14
	અથવા	
2	આદિકાવ્ય રામાયણ.	14
3	કાલિદાસના રૂપકોમાં નાયક અને નાયિકાઓ.	14
	અથવા	
3	આધુનિક સંસ્કૃત સાહિત્યના કવિઓ રાજેન્દ્ર મિશ્ર અને હર્ષદેવ માધવ.	14
4	સંસ્કૃત સ્તોત્ર સાહિત્ય ચર્ચો.	14
	અથવા	
4	ભારતીય દર્શનમાં કર્મ અને પુનર્જન્મનો સિદ્ધાંત.	14
5	(અ) નીચેના વૈકલ્પિક પ્રશ્નોના જવાબ આપો :	7
	(1) પૃથ્વીસ્થાનીય મુખ્ય દેવનું નામ શું છે?	
	(1) વાયુ (2) અગ્નિ (3) સૂર્ય (4) ઇન્દ્ર	
	(2) ઋગ્વેદમાં કેટલા સૂક્તો આવેલા છે?	
	(1) 1028 (2) 1058 (3) 1038 (4) 1048	
	(3) સૌથી પ્રાચીન વેદનું નામ શું છે?	
	(1) અથર્વવેદ (2) સામવેદ (3) યજુર્વેદ (4) ઋગ્વેદ	
	(4) સાંખ્યદર્શન અનુસાર મૂળ તત્ત્વો કયા છે?	
	(1) સત્-અસત્ (2) મહત્-અહંકાર (3) પુરુષ-પ્રકૃતિ	

- (5) રામાયણમાં કેટલા કાંડ છે?
 (1) 5 (2) 8 (3) 6 (4) 7
- (6) 'વિક્રમોર્વશીયમ્' નાટકના નાયકનું નામ શું છે?
 (1) ઉદયન (2) પુરુરવા (3) દુષ્યન્ત (4) અગ્નિમિત્ર
- (7) 'જનકી જીવનમ્' મહાકાવ્યના રચયિતાનું નામ આપો.
 (1) હર્ષદેવ માધવ (2) રાજેન્દ્ર મિશ્ર (3) રમાશંકર તિવારી

(બ) નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો :

7

- (1) સાંખ્યદર્શન મુક્તિની _____ અને _____ અવસ્થા કલ્પે છે.
 (જીવનમુક્તિ, અર્થમુક્તિ, વિદેહમુક્તિ, સમાજમુક્તિ)
- (2) ભારતીય દર્શનમાં _____ પ્રાણીઓનો ઉલ્લેખ છે.
 (ચતુર્વિધ, પંચવિધ, ષડ્વિધ, સપ્તવિધ)
- (3) આદિકાવ્યં ઇદમર્થ પુરા _____ કૃતમ્।
 (કાલિદાસેન, ભાસેન, વાલ્મીકિના, ભવભૂતિના)
- (4) પ્રાચીન લોકોએ મહાભારતને _____ વેદ ગણ્યો છે.
 (પ્રથમ, ચોથો, પાંચમો, બીજો)
- (5) મુખ્ય ઉપનિષદો _____ છે.
 (12, 10, 11, 13)
- (6) નીતિશતકના રચયિતા _____ છે.
 (કામંદક, શુક્રાચાર્ય, ભર્તૃહરિ, યાણક્ય)
- (7) _____ પૃથક્ પુરાણમ્।
 (સપ્તદશમ્યસ્તુ, અષ્ટાદશમ્યસ્તુ, ષડ્દશમ્યસ્તુ)

N-015026

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C501 : Hindi

(Bhartiya Kavyashastra)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 काव्य की परिभाषा देते हुए काव्य के स्वरूप पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
1 काव्य प्रयोजनों की सविस्तार चर्चा कीजिए। 14
- 2 लक्षणा शब्द-शक्ति की परिभाषा देकर उसके भेदोपभेदों की उदाहरण सहित चर्चा कीजिए। 14
अथवा
2 व्यंजना शब्द-शक्ति की व्याख्या देते हुए उसके भेदोपभेदों की उदाहरण चर्चा कीजिए। 14
- 3 रस की परिभाषा देते हुए रस के अंगों का परिचय दीजिए। 14
अथवा
3 शृंगार एवं वीर रस का उदाहरण सहित परिचय दीजिए। 14
- 4 निम्नलिखित (अ) अलंकारों और (ब) छन्दों का उदाहरण सहित परिचय दीजिए : 14
(अ) अनुप्रास और यमक।
अथवा
(अ) उपमा और रूपक।
(ब) दोहा और चौपाई।
अथवा
(ब) शिखरिणी और मन्दाक्रान्ता।

5 सूचनानुसार कीजिए :

(अ) निम्नलिखित विधानों की सही (✓) या गलत (×) की पहचान संकेत 7
से बताइए :

- (1) 'काव्य-प्रकाश' आ. मम्मट का काव्यशास्त्रीय ग्रन्थ है।
- (2) 'काव्य शोभायाः कर्तारो धर्मा गुणाः' आ. भामह ने कहा है।
- (3) 'अभिधा' शब्द का शाब्दिक अर्थ होता है - 'नाम'।
- (4) व्यंजना शब्द-शक्ति के प्रमुख आठ भेद हैं।
- (5) संचारीभावों को व्यभिचारी भाव भी कहते हैं।
- (6) वीररस का स्थायीभाव उत्साह है।
- (7) 'श्लेष' शब्द का अर्थ होता है - 'चिपका हुआ'।

(ब) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 7

- (1) 'शब्दार्थौ सहितौ काव्यं' - प्रस्तुत काव्य लक्षण _____ का है।
(आ. मम्मट, आ. भामह, आ. विश्वनाथ)
- (2) किसी काव्य रचना को पढ या सुनकर चित्त आनन्द से द्रवित हो जाय उसे _____ गुण से युक्त माना जाता है।
(ओज, प्रसाद, माधुर्य)
- (3) _____ शब्द-शक्ति में साक्षात् सांकेतिक अर्थ ग्रहण किया जाता है।
(अभिधा, लक्षणा, व्यंजना)
- (4) 'कान्तासम्मित' उपदेश _____ का काव्य प्रयोजन है।
(आ. भरतमुनि, आ. भामह, आ. मम्मट)
- (5) अनुभाव के _____ प्रकार हैं।
(तीन, चार, पाँच)
- (6) _____ को रसराज कहा गया है।
(वीररस, श्रृंगाररस, करुणरस)
- (7) दोहा छन्द का उल्टा _____ छन्द है।
(सोरठा, चौपाई, कवित्त)

N-015028

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C503 : Hindi

(Adhunik Hindi Gadhya ka Itihas) (Up to 1950)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- सूचना : (1) प्रत्येक प्रश्न के उत्तर सूचनानुसार लिखे।
(2) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर एक शब्द में ना लिखकर पूरे वाक्य में लिखे।

1 हिन्दी कहानी के उदभव और विकास की रूपरेखा प्रस्तुत कीजिए। 14

अथवा

1 संक्षेप में लिखिये : 14

(१) कहानीकार चंद्रधरशर्मा गुलेरी।

(२) 'निर्मला' उपन्यास का परिचय।

2 हिन्दी नाटक के उदभव और विकास की चर्चा करते हुए भारतेन्दु हरिश्चंद्र के योगदान की चर्चा कीजिए। 14

अथवा

2 हिन्दी एकांकी के उदभव और विकास की चर्चा कीजिए। 14

3 हिन्दी निबंध के उदभव और विकास की रूपरेखा प्रस्तुत करते हुए प्रतापनारायण के योगदान को समझाइए। 14

अथवा

3 हिन्दी आलोचना के उदभव और विकास पर प्रकाश डालिए। 14

- 4 हिन्दी आत्मकथा के उदभव और विकास की रूपरेखा को समझाइए। 14
- अथवा
- 4 संक्षेप में लिखिये : 14
- (१) 'पथ के साथी' - कृति परिचय।
- (२) रेखाचित्र की विकास यात्रा।
- 5 सूचनानुसार कीजिए : 10
- (अ) योग्य विकल्प चुनकर प्रश्नों के उत्तर दीजिए :
- (1) इनमें से 'चंद्रकांता' उपन्यास के रचनाकार कौन हैं?
- (अ) श्रीनिवास दास (आ) देवकीनंदन खत्री (इ) जगमोहन सिंह
- (2) इनमें से कौन सा नाटक जयशंकर प्रसाद का है?
- (अ) सिन्दुर की होली (आ) अंजोदीदी (इ) चन्द्रगुप्त
- (3) इनमें से 'कुटज' निबंध संग्रह के निबंधकार कौन हैं?
- (अ) हजारीप्रसाद द्विवेदी (आ) रामचन्द्र शुक्ल (इ) महावीरप्रसाद द्विवेदी
- (4) इनमें से कौन सा नाटक मोहन राकेश का नहीं है।
- (अ) चंद्रगुप्त (आ) आधे अधूरे (इ) लहरो के राजहंस
- (5) इनमें से कौन 'अपने अपने अजनबी' उपन्यास के रचनाकार हैं?
- (अ) जैनेन्द्रकुमार (आ) यशपाल (इ) अज्ञेय
- (6) इनमें से कौन सा नाटक भारतेन्दु का नहीं है?
- (अ) नीलदेवी (आ) प्रेम जोगिनी (इ) करुणालय
- (7) इनमें से कौन सा हिन्दी का प्रथम मौलिक उपन्यास है?
- (अ) परीक्षा गुरु (आ) देवरानी जेठानी (इ) चंद्रप्रभा
- (8) 'मानसरोवर' कहानी संग्रह के रचनाकार कौन हैं?
- (अ) जयशंकर प्रसाद (आ) भगवतीचरण वर्मा (इ) प्रेमचंद
- (9) 'इदगाह' कहानी के रचनाकार कौन हैं?
- (अ) चंद्रधर शर्मा (आ) यशपाल (इ) प्रेमचंद
- (10) इनमें से कौन 'हरिचन्द्र पत्रिका' के सम्पादक कौन है?
- (अ) श्रीनिवास दास (आ) भारतेन्दु हरिचन्द्र (इ) जगमोहन सिंह
- (आ) सही या गलत निशान लगाइए : 4
- (1) 'आवारा मसीहा' के रचनाकार प्रेमचंद हैं।
- (2) 'अतीत के चलचित्र' के रचनाकार महादेवी वर्मा हैं।
- (3) 'माटी हो गई सोना' के निबंधकार विद्यानिवास मिश्र हैं।
- (4) हिन्दी गद्य साहित्य के जनक भारतेन्दु हरिचंद्र हैं।

N-015027

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C502 : Hindi

(Hindi Bhasha Aur Lipi)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- सूचना : (1) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
(2) प्रश्नपत्र की दाहिनी ओर अंक लिखे हुए हैं।

- 1 भाषा की परिभाषा और स्वरूप को स्पष्ट करते हुए उसकी विशेषताएँ लिखिए। 14
अथवा
1 भारोपीय परिवार की विशेषताएँ लिखिए। 14
2 आधुनिक भारतीय आर्य भाषाओं का संक्षेप में परिचय दीजिए। 14
अथवा
2 हिन्दी की उपभाषाएँ और बोलियों की चर्चा कीजिए। 14
3 खड़ीबोली के विकास को समझाइए। 14
अथवा
3 हिन्दी के शब्दसमूह का सविस्तार परिचय दीजिए। 14
4 टिप्पणी लिखिए : (किन्हीं दो) 14
(अ) देवनागरी लिपि का विकास
(ब) हिन्दी वर्तनी के नियम
(क) द्रविड परिवार
(ड) देवनागरी लिपि की वैज्ञानिकता

5 सूचनानुसार कीजिए :

14

(अ) निम्नलिखित विधान सही (✓) हैं या गलत (×) बताइए :

- (1) भाषा विचार विनिमय का अमूर्त माध्यम है।
- (2) भारोपीय परिवार में दस भाषा समुदाय हैं।
- (3) रामायण, महाभारत वैदिक संस्कृत की रचनाएँ हैं।
- (4) 'कुटिल' लिपि सर्वाधिक प्राचीन लिपि है।
- (5) पंजाबी भाषा की लिपि गुरुमुखी लिपि है।

(आ) सही जोड़े मिलाइए :

(क)

(ख)

(1) लैटिन	(1) राजस्थानी
(2) शौरसेनी अपभ्रंश	(2) लिपि
(3) हिन्दुस्तानी	(3) केन्तुम् शाखा
(4) मेवाती	(4) पश्चिमी हिन्दी
(5) खरोष्ठी	(5) हिन्दी, उर्दू का मिश्रित रूप

(इ) रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :

- (1) भाषा _____ संपत्ति नहीं है।
(सामाजिक, अर्जित, पैतृक)
- (2) हिन्दी के शब्द भण्डार में ऑफिस, स्टेशन, टेबल, ट्रेन आदि शब्द _____ भाषा से आये हैं।
(तुर्की, पुर्तगाली, अंग्रेजी)
- (3) हिन्दी की _____ उपभाषाएँ हैं।
(5, 3, 2)
- (4) 'मलयालम' भाषा भारत के _____ राज्य की भाषा है।
(आसाम, केरल, तमिलनाडु)

N-015029

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C504 : Hindi

(Core Elective-1)

(प्रयोजनमूलक हिन्दी)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 प्रयोजनमूलक हिन्दी किसे कहते हैं? उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए। 14
अथवा
- 1 प्रयोजनमूलक हिन्दी की प्रमुख विशेषताओं का उल्लेख कीजिए। 14
- 2 राजभाषा हिन्दी की संवैधानिक स्थिति पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
- 2 राजभाषा और राष्ट्रभाषा में अंतर को स्पष्ट करते हुए राजभाषा हिन्दी के कार्यान्वयन की समीक्षा कीजिए। 14
- 3 अनुवाद की अवधारणा को समझाते हुए अनुवादक के प्रमुख गुणों की चर्चा कीजिए। 14
अथवा
- 3 राजभाषा हिन्दी के व्यावहारिक प्रयोग पर विस्तार से चर्चा कीजिए। 14
- 4 प्रयोजनमूलक हिन्दी की प्रयुक्तियों पर प्रकाश डालिए। 14
अथवा
- 4 संक्षेप में लिखिये : 14
(अ) आवेदन एवं प्रतिवेदन।
(ब) पारुपण।

5 सूचनानुसार उत्तर दीजिए : 14

(अ) सही अथवा गलत कथन का चयन कीजिए। 7

- (1) अनुवादक को पूर्वाग्रह दोष से मुक्त होना चाहिए।
- (2) 14 सितंबर 1950 को हिन्दी को संविधान में राजभाषा का दर्जा दिया गया था।
- (3) संक्षेपण में किसी बात को बहुत अधिक शब्दों में कहा जाता है।
- (4) जिस भाषा से किसी दूसरी भाषा में अनुवाद किया जाता है, उसे स्रोत भाषा कहते हैं।
- (5) जिलाधिकारी को लिखा गया पत्र अनौपचारिक पत्र के अंतर्गत आता है।
- (6) प्रारूप को मसौदा भी कहते हैं।
- (7) कार्यालय में आने वाले पत्रों की सूचना जिस पुस्तिका में लिखा जाता है उसे आवक रजिस्टर कहा जाता है।

(ब) निम्नलिखित गुजराती गद्यांश का हिन्दी में अनुवाद कीजिए : 7

प्राचीन समयમાં ભારતમાં શિક્ષા ગુરુકુળમાં ગુરુ દ્વારા પ્રદાન થતી હતી જેમનાં આશ્રમ નાગરિક વસાહતોથી દૂર જંગલમાં રહેતાં જેને 'અરણ્ય વિદ્યાકેન્દ્ર' પણ કહી શકાય. એ આશ્ચર્યની વાત નથી કે વિશ્વનું સૌથી પ્રાચીન મૌખિક જ્ઞાન વેદ-સંસ્કૃતિ, નિસર્ગ અને જીવજંતુઓનાં સહજીવન અને તાદાત્મ્યની વાત કરે છે. વિદ્યાર્થી જ્ઞાનની ચિરયાત્રા શરૂ થતા પહેલાં અનંત બ્રહ્માંડમાં પોતાનું અસ્તિત્વ સમજે એ આ ગુરુઓ માટે પ્રાથમિકતા રહેતી. શિક્ષણ વ્યવસ્થાના આ પ્રસરણે સમય જતાં નાલંદા અને તક્ષશિલા જેવી વિખ્યાત અને અન્ય મંદિર-વિદ્યાપીઠો, જેના અવશેષ હજુ પણ દક્ષિણ ભારતમાં જોઈ શકાય છે.

N-015031

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November – 2023

BA00C506 : Hindi

(Vishishta Sahityakar, Mohan Rakesh) Gadhya Vidha

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 मोहन राकेश के व्यक्तित्व एवं कृतित्व का परिचय दीजिए। 14
अथवा
- 1 'आधे अधूरे' नाटक की कथावस्तु पर प्रकाश डालिए। 14
- 2 'आधे अधूरे' नाटक का तात्विक मूल्यांकन कीजिए। 14
अथवा
- 2 सावित्री का चरित्र चित्रण कीजिए। 14
- 3 किन्हीं दो पर संक्षेप में लिखिए : 14
(क) 'मलबे का मालिक' शीर्षक।
(ख) 'एक और जिन्दगी' कहानी का उद्देश्य।
(ग) 'आर्द्रा' कहानी की कथावस्तु
- 4 ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। 14
(क) 'सबकुछ बदल गया, मगर बोलियाँ नहीं बदली।' 14
अथवा
(क) 'सबके सब एक से बिल्कुल एक से हैं आप लोग! अलग-अलग मुखौटे पर चेहरा-चेहरा सबका एक ही।'
(ख) 'मैं इस घर में एक रबर-स्टेम्प भी नहीं, सिर्फ एक रबड़ का टुकड़ा हूँ - बार-बार घिसा जानेवाला रबड़ का टुकड़ा।'
अथवा
(ख) 'मुझे बुला लिया कर, मैं आकर डाल दिया करूँगी।'
'डालने को नोकर है, पर ये डलवाते ही नहीं।'

(अ) सही या गलत की निशानी करते हुए सही जवाब दीजिए।

- (1) 'आधे अधूरे' का पहला मंचन फरवरी 1969 में हुआ था।
- (2) महेन्द्रनाथ की छोटी लड़की का ना किन्नी है।
- (3) लोग लाहोर से अमृतसर क्रिकेट का मेच देखने आए थे।
- (4) प्रकाश की दूसरी पत्नी का नाम निर्मला नहीं है।
- (5) मोहन राकेश का वास्तविक नाम मदन मोहन शर्मा है।

(ब) उचित जोड़ें मिलाइए।

(क)

(ख)

(1) सुशीला	(1) उपन्यास
(2) पुष्पा	(2) प्रसिद्ध नाटक
(3) अँधेरे बंद कमरें	(3) राकेश की पहली पत्नी
(4) अषाढ़ का एक दिन	(4) कहानी संग्रह
(5) एक और जिन्दगी	(5) राकेश की दूसरी पत्नी

(क) रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :

- (1) मोहन राकेश _____ का संपादक भी रह चुके हैं।
(हंस, जागरण, सारिका)
- (2) 'आधे अधूरे' नाट्य कृति पारिवारिक _____ की गाथा है।
(विघटन, संयोजन, एकता)
- (3) बचन की भाषा _____ हिन्दी थी। (पंजाबी, बिहारी, राजस्थानी)
- (4) 'एक और जिन्दगी' का नायक _____ है।
(प्रकाश, आकाश, अशोक)

